

PASPOORT

Naam organisatie: Shark Alliance
Bekendste gezicht in Nederland: Irene Kingma.

Achtergrond Kingma: Afgestudeerd in biologie, met specialisatie *aquatische ecologie*. Mede-oprichter en secretaris van Nederlandse Elasmobranchen Vereniging, de vereniging ter verbetering van de wetenschappelijke kennis over en bescherming van haaien. (meer specifiek: wetenschappelijke vereniging voor kraakbeenvissen: haaien, roggen en chimera)

Doel: Bescherming voor bedreigde haaiensoorten bewerkstelligen, de toegestane haaienvangst omzetten in een zo duurzaam mogelijke vismethode, zorgen dat alle vangsten van haaien niet in strijd zijn met wetenschappelijke adviezen, aanscherpen van het EU-verbod op het ontvinnen van haaien en een betere bewustwording over de bedreiging van haaien bij het grote publiek bewerkstelligen.

Hoeveel mensen werken er: In Nederland is dat één persoon, Irene Kingma. Shark Alliance is een alliantie van meer dan honderd voornamelijk Europese organisaties. Alleen organisaties kunnen lid worden van de Shark Alliance. In Nederland zijn dit: Stichting de Noordzee, Protect the Sharks, Coral Reef Care, D.V. Calamari (duikvereniging van de Biologie faculteit van de Universiteit van Groningen) en de Nederlandse Elasmobranchen Vereniging.

Ontstaansgeschiedenis: De Shark Alliance is opgericht in 2005 met als doel 'het verbeteren van EU-wetgeving voor bescherming van haaien.' In 2009 was het merendeel van die doelen bereikt. Toen is besloten om de doelstellingen te verbreden. Nog steeds hoopt Shark Alliance zichzelf zo snel mogelijk te kunnen opheffen, maar niet voordat de nieuwe doelen zijn bereikt.

Shark Alliance

Lobbyen voor het oerbeest

De zeeën en hun bewoners worden sterk bedreigd, als we de cijfers mogen geloven. Over de hele wereld zetten vrijwilligers binnen grote organisaties of kleine initiatieven zich in om dit leed te bestrijden. Iedere editie belicht DuikMagazine een van deze organisaties. Deze keer spreken we met Irene Kingma van Shark Alliance.

Tekst: Udo van Dongen

Fotografie: CRAM World 2009 en Udo van Dongen > www.udovandongen.com

Waarom ben je dit werk gaan doen?

"Ik werkte voorheen als vrijwilliger voor Coral Reef Care. Een aantal jaren geleden wilden we voor de Duikvakerbeurs iets gaan doen met haaien. Ik verdiepte me in deze vissen, omdat mijn expertise op dat moment voornamelijk bestond uit ecologische kennis. En juist door deze verdieping ben ik gefascineerd geraakt door haaien. Er is voor iedere ecologische niche wel een specifieke haaiensoort. Het zijn een soort superbeesten die miljoenen jaren evolutie achter de rug hebben, waardoor ze zeer gespecialiseerd, maar dus ook zeer kwetsbaar zijn geworden. En deze dieren hebben voor hun voortbestaan nu helaas onze hulp nodig. Wanneer er tussen de zeventig en honderd miljoen haaien per jaar worden gevangen, lopen de populaties hard achteruit."

Wat is het grootste misverstand over visserij op haaien?

"Mede dankzij de Shark Alliance is het sharkfinning door vissers uit EU-landen verboden. Voor de wet wil sharkfinning echter zeggen: de haai

ontdoen van zijn vinnen en de rest van het lichaam niet als vangst aan land brengen. En daar zit nou net het probleem. Een haai vangen en aan land brengen, is voor bijna alle soorten legaal. En met een speciale vergunning mag je de vinnen aan boord afsnijden als de rest van de haai ook aan land komt. Op deze manier worden haaienvinnen op de visafslag in Hongkong verhandeld zonder haai. En op de visafslag in bijvoorbeeld Mauretanië worden haaienlichamen aan land gebracht zonder vinnen. Vervolgens sturen beide visafslagen een briefje naar Brussel waarop staat hoeveel vinnen en hoeveel haaienlijven zijn verhandeld en dan moeten ze in Brussel controleren of het aantal vinnen overeenkomt met het aantal haaien: iets wat in de praktijk niet haalbaar is."

In Hongkong mogen dus haaienvinnen worden verhandeld?

"Inderdaad, net zoals een kip is een haai niet beschermd, dus mag je haaienvinnen net zo goed verhandelen als kippenpoten. Er zijn allerlei regels waarin gewichtsverhoudingen staan,

dus dat er per ton haai een bepaalde hoeveelheid vin mag worden verhandeld, alleen hebben deze getallen een behoorlijke marge."

Hoe zit dat in Europa?

"Voornamelijk Spaanse vissers vangen volop haaien, omdat het flink geld oplevert op de Aziatische markt. Ongeveer één derde tot de helft van alle haaienvinnen die in Hongkong op de visafslag voorbijkomen, zijn door Spanjaarden gevangen. Dat mag van de EU, want de meeste haaien zijn immers niet beschermd, alleen de witte haai, de reuzenhaai en de walvishaai."

Is het niet mogelijk om andere haaiensoorten beschermd te krijgen?

"Daarvoor zul je moeten beschikken over goede onbetwistbare cijfers. Maar visstanden laten zich nou eenmaal moeilijk tellen. Daarnaast is het moeilijk om vast te stellen welke vin van welke haaiensoort afkomstig is en daarom strijdt de Shark Alliance er nu voor dat haaien alleen nog mogen worden verhandeld als de vinnen er nog aan zitten."

Wat gebeurt er eigenlijk met die vinloze haaienlichamen in Mauretanië?

"Daar wordt bijvoorbeeld kunstmest van gemaakt... Het idee dat je van een top-predator, die er twintig jaar over deed om volwassen te worden, kunstmest maakt, is op zijn zachtst gezegd dramatisch."

Wat moet ik me voorstellen van jullie lobbyacties?

"Laatst zat ik bijvoorbeeld in Straatsburg om daar met europarlementariërs te praten over het wetsvoorstel dat gaat over de aanpassing van de ontvinwetgeving. Uiteindelijk hoop je hen daar zodanig te beïnvloeden dat het wordt aangenomen. En daarnaast zit ik in een adviesgroep voor Elasmobranchen voor het ICES (International Council for the Exploration of the Sea). De ICES is een groot internationaal wetenschappelijk adviesorgaan dat informatie inwint bij allerlei specialistische werkgroepen en op basis daarvan adviezen uitbrengt aan de EU."

Niet iedereen is dus zomaar overtuigd dat het slecht gaat met de haaien?

“Nee, maar ik heb nog geluk dat ik met het Nederlandse visserijministerie te maken heb. Onze vorige minister van Landbouw en Visserij had het nogal zwaar in de discussies over de paling- en mosselvisserij. Toen we aankwamen met de haaienproblematiek, kon ze een keer met een gerust hart haar zorgen over de haaien in de wereld aan de Europese Unie uitleggen, ook omdat Nederland geen enkel belang in de haaienvisserij heeft.”

Hoe heeft de haaienvangst zich ontwikkeld de laatste tien jaar?

“De vraag naar haaienvinnensoep in China neemt toe, maar precieze cijfers zijn daar niet over bekend. We weten wel hoeveel haaienvinnen er via de Rotterdamse haven naar Hongkong worden verscheept. Die haaienvinnen zijn afkomstig van Spaanse trawlers die vroeger tonijn en zwaardvis ving. Tachtig procent van hen is overgestapt op de blauwe- en makohaaien. En die haaien worden puur en alleen gevangen vanwege hun waardevolle vinnen, want voor de prijzen van kunstmest hoeven ze het niet voor te doen. Maar via de Rotterdamse haven komen ook weer haaienvinnen vanuit Azië terug naar Europa voor Chinese restaurants die echte haaienvinnensoep serveren.”

Een echte haaienvin heeft toch geen enkele toegevoegde waarde voor de smaak?

“Inderdaad en daarom wordt in de meeste goedkopere Chinese restaurants ook haaienvinnensoep gemaakt met eiwit in plaats van met echte haaienvinnen. Maar bijvoorbeeld in dat grote drijvende Chinese restaurant in Amsterdam wordt wel echte haaienvinnensoep geserveerd.”

Doen jullie ook iets aan de bewustwording bij de bron, in Azië?

“In Thailand begint het nu de goede kant op te gaan, maar het is gewoon erg moeilijk om in China door te dringen. Shark Alliance richt zich voornamelijk op een betere wetgeving. We proberen meer haaiensoorten op de lijst van bedreigde diersoorten te krijgen. Op de laatste tonijnconferentie hebben we voor elkaar gekregen dat de speciale haaienhaken plaats moeten maken voor tonijnhaken en er is afgesproken dat er geen oceanic whitetips en grote hamerhaaisoorten meer worden gevangen. We proberen bij CITES (Convention on International Trade in Endangered Species) meer haaiensoorten beschermd te krijgen, zoals de doornhaai en de haringhaai. Dit is dit jaar helaas mislukt omdat Japan heel effectief heeft gelobbyd om alle commercieel interessante zeedieren van de lijst te houden. Ze hebben onder andere veel geld aan ontwikkelingslanden gegeven om tegen te stemmen, een vorm van omkoping dus.”

Welke haaiensoorten staan er volgens jou het slechtst voor?

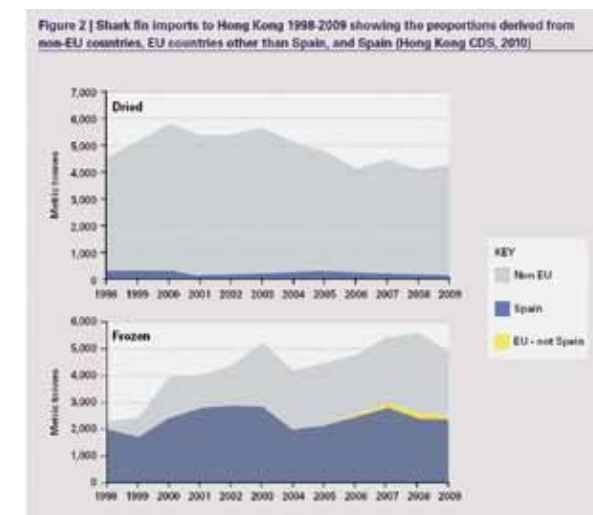
“Ik denk de echte diepzee-soorten.”

Wat vind je van haaienduik-expedities zoals op de Bahama's?

“Aan de ene kant is het zo iets als Blijddorp: haaien in een aquarium. Het is een manier om mensen in contact te brengen met deze dieren en hun schoonheid te laten zien. Er wordt geld aan ze verdiend, zonder dat ze daarvoor hoeven te sterven en dat is positief. Aan de andere kant zegt de bioloog in mij dat de haaien op deze manier uiteindelijk geen natuurlijk gedrag meer vertonen, waardoor er ongelukken kunnen gebeuren zoals vorig jaar met die Oostenrijkse duiker. Een beetje een dubbel gevoel dus.”

Zijn haaien intelligente dieren volgens jou?

“Nou, het zijn geen dolfijnen, maar ze zijn wel slimmer dan de gemiddelde vis. Op Bimini is een haaienuitvoercentrum dat proeven deed met citroen-haaien. De haaien werden in twee

bassins gezet. In de ene bak werd een haai geconditioneerd met allerlei piepjes en andere prikkels en de haai in de andere bak niet. De haai in het bassin zonder prikkels kon alleen de geconditioneerde haai zien en na verloop van tijd ging hij het gedrag kopiëren, dat is een vorm van leren die je bij vissen niet ziet.”

Denk je dat er ooit een geheel vangstverbod op haaien komt?

“Ik denk dat het op soortniveau nog wel haalbaar is. Als er goede vangstgegevens bekend zijn, kun je paal en perk gaan stellen. Daarna kun je bepalen wat wel en niet mag en ervoor zorgen dat een visser moet bewijzen dat de vin die hij heeft gevangen, niet afkomstig is van een bedreigde haaiensoort. Maar de illegale vangst zal altijd een probleem blijven.”

Wat is jouw gedachte over de recente aanvallen door haaien in Sharm el-Sheikh?

“Het is triest dat zo iets gebeurt. Sinds ruim honderd jaar worden de ongevallen met haaien in de Sinaï bijgehouden. In deze periode zijn er in totaal 180 incidenten geweest waarvan veertig met een verwonding en vier doden. Er gebeuren dus eigenlijk zelden ongelukken.”

Maar nu zijn het er een stuk of vijf achter elkaar met één met een dode.

“Het is bijna wel zeker dat daar een menselijke factor bij zit. De beesten werden misschien gelokt voor duikers of veevrachtschepen die kadavers van bijvoorbeeld schapen overboord gooien, wat deze pelagische haaiensoort naar de kust lokte. Het is in ieder geval niet waarschijnlijk dat deze haaien toevallig daar zijn terechtgekomen en het speciaal op mensen hebben gemund. Als een haai een mens bijt, is dat meestal een soort van een proefbeet, waarna de haai besluit zijn aanval te staken, omdat mens niet op zijn menu staat.”

Er zijn direct een paar haaien gevangen die het gedaan zouden hebben...

“Meteen na de eerste paar incidenten zijn er twee haaien gevangen en aan de media getoond, maar dat waren een blauwe en een makohaai en geen oceanische witpunthaai die het gedaan zou hebben. Dit was natuurlijk gewoon een PR-stunt. Dat bleek ook toen ze de maaginhoud lieten zien: daar zaten geen menselijke resten in. Daar is een hoop commentaar op gekomen, want je kunt niet zomaar iedere willekeurige haai doden om te

Top 3 verdiensten

1. Het aangenomen krijgen van een sterk *Community Plan of Action for Shark* (Actieplan voor haaien) in de EU waarin het behoud en de bescherming van haaien goed geregeld wordt. (april 2009).
2. Een resolutie in het Europees Parlement laten aannemen, waarin wordt gevraagd alle haaien die in de EU, door Europese schepen en door Europese vissers gevangen worden met de vinnen er aan vast aan land te brengen. (december 2010).
3. Organisatie van de European Shark Week, een actieweek waarin jaarlijks tienduizenden Europeanen zich sterk maken voor de bescherming van haaien.

kijken of het toevallig deze is geweest. Daarom is nu aangekondigd dat alleen verdachte haaien zullen worden gevangen en verplaatst naar een ander gebied.” □

